

Regionalne razlike u stavovima pri izboru partnera suprotnoga spola*

Dr Milan Benc

U ovom prilogu bavimo se stavovima omladine prilikom izbora partnera suprotnog spola, posebno sa stajališta regionalnih razlika.

Najjednostavniju definiciju stava daje — kao što je poznato — C. T. Morgan, određujući ga kao »dispoziciju da se bilo pozitivno ili negativno reagira prema određenim osobama, objektima ili situacijama«. Složeniju ali potpuniju definiciju daju Allport i Murchison (*A Handbook of Psychology*). Njih dvojica određuju stavove kao neutralnu i mentalnu spremnost formiranu na osnovi iskustva koje vrši usmjeravajući i dinamički utjecaj na reagiranje pojedinca prema objektima i situacijama s kojima dolazi u dodir. Krech, Crutchfield i Ballachey (*Individual in Society*) nazivaju stavove trajnim sistemima koji usmjeravaju reakcije i ponašanje pojedinaca prema objektima i situacijama. Pri tome ovi autori ne zanemaruju ni promjenljivost stavova, koja se ogleda u njihovu transformiranju, međusobnom usklađivanju i uključivanju novih stavova u već postojeće strukture.

U ovom prilogu zanima nas direkcija stava, tj. njegov pozitivan ili negativan smjer, prihvatanje ili odbijanje. To znači da stavove uzimamo kao odnosačni okvir, i odatle se oni shvaćaju kao opći pozadinski uvjeti stajališta ili gledišta s kojega se promatra netko ili nešto (Norman R. F. Maier: *Psychology*). Ovakav pristup daje osnovu da stavove koje ćemo promatrati uvjetno nazovemo *vrijednosnim stavovima*.

Prikaz se temelji na preglednoj metodi i ponajprije teži deskripciji regionalne distribucije prikupljenih anketiranih podataka. Pri tome se karakteristi-

---

* U ovom napisu objavljujemo dio rezultata istraživanja koje je pod naslovom *Ispitivanje stavova i aktivnosti u seksualnom životu srednjoškolske omladine* proveo Institut za zaštitu majki i djece u Zagrebu. Pored autora ovog članka u istraživanju su sudjelovali: Aleksandra Beluhan, dr Dubravka Stampar i dr Pavao Trenc.

Ispitivanjem pomoću kvotnog uzorka obuhvaćena je srednjoškolska omladina u 26 općina SR Hrvatske s ukupno 110 razrednih odjeljenja, odnosno 1.332 muških i 1.086 ženskih ispitanika. Anketa je provedena kao grupni intervju u mjesecu listopada i studenom 1972. godine.

ke pojedinih područja mogu promatrati samo u uspoređenju s drugima, a ne kao nezavisne kategorije.

U nas nema mnogo radova koji bi mogli poslužiti kao orijentir za jedno ovakvo istraživanje. Određenu osnovu mogle bi pružiti i etnografske studije, no one se tek u zadnje vrijeme oslobađaju izučavanja pojedinih sredina, tako da im nedostaje sistematičnost u pogledu regionalnog pristupa, a osim toga one najčešće nisu usmjerene na izučavanje promjena koje donedavno autarhičnim zajednicama donosi otvaranje procesima urbanizacije.

U tome se izdvaja rad Vere St. Erlich: *Porodica u transformaciji*, i to s jedne strane širinom teritorijalnog obuhvata, a s druge strane kompleksnim pristupom i nastojanjem da se prikažu promjene. U ovom svom radu V. St. Erlich kao obilježja patrijarhalnog režima u porodici između ostalog navodi: strogi moral, odsustvo prebračnih ljubavnih veza, čednost i povučenost djevojaka, neiskustvo mladića, autoritet muža u braku.

Kako suvremena omladina gleda na brak svojih roditelja, kakve osobine treba da ima osoba suprotnog spola — potencijalni bračni partner, i koje su u tome regionalne razlike, pitanja su na koja ćemo pokušati odgovoriti u ovom tekstu.

Obično se smatra da je omladina ponajprije nosilac inovacija i revolucionarnih promjena — svakako u onoj mjeri koliko joj to svojom materijalnom osnovom, tradicijom, odnosno odgojem i obrazovanjem dozvoljava svijet u kojemu živi. (Ova je formulacija očito ponešto opreznija, jer se ima na umu da je omladina često radikalnija u izričaju svojih zahtjeva nego u njihovoj realizaciji, pogotovo onda kad uđe u svijet odraslih.) No unatoč tome prikaz vrijednosnih stavova, u ovom slučaju iz jednog relativno ograničenog područja — izbora partnera suprotnog spola, može djelomično pokazati u kojoj mjeri omladina nosi sa sobom ostatke tradicionalnih vrednota, a koliko je promotor inovacija.

1. BRAK RODITELJA KAO UZOR

Uspostavljanje veza i odnosa s partnerima suprotnog spola kod omladine, može se shvatiti kao priprema za stvaranje vlastite obitelji. Zbog toga i onda kad se radi o stavovima u vezi s izborom partnera suprotnog spola u vrijeme kada se još ozbiljno niti ne pomišlja na sklapanje braka, vjerojatno su u pi-

Tabela 1

Brak roditelja kao uzor

— u %

	Svakako		Donekle		Ne		Ne znam	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
Zagreb	4,5	9,6	37,1	28,8	44,7	48,6	13,6	13,0
Sjeverna Hrvatska	15,3	18,9	28,0	27,9	34,4	33,3	22,3	19,8
Slavonija	9,5	13,6	31,7	29,8	37,6	36,8	21,2	19,8
Lika, Kordun, Banija	10,0	19,6	31,0	32,1	37,7	28,6	21,4	19,6
Istra, Gorski kotar,								
Hrvatsko primorje	18,6	19,6	29,2	43,5	31,1	23,9	21,1	13,0
Dalmacija	21,0	28,4	37,7	33,7	22,1	33,6	19,2	14,3
Ukupno	13,4	19,5	32,6	32,1	33,8	32,2	20,2	16,2

tanju latentni stavovi i mišljenja koji će uistinu biti značajni kod izbora bračnog partnera.

U pogledu stavova prema braku roditelja, potrebno je vidjeti u kojoj je mjeri brak roditelja uzor za omladinu. Odgovori na jedno općenito pitanje daju nam uvid u to (tabela 1). Distribucija relativnih frekvencija pokazuje da samo mali dio omladine vidi u braku svojih roditelja uzor prema kojemu bi uredili svoj brak. Nadalje, manji je broj omladinaca (13,4%) koji bi svoj budući brak uredili prema uzoru na roditeljski, nego broj omladinki (19,5%). Omladinke su dakle sklonije tradicionalnim oblicima obiteljskoga života nego što su to omladinci. S druge strane, podaci pokazuju da i onda kada omladinci odriču brak roditelja kao uzor, oni ne znaju kako bi svoj brak uredili (20,2%), za razliku od omladinki koje su u svojim stavovima određenije (16,2% ili odgovara da ne zna kako bi uredile svoj brak).

Zagrebačka se regija izdvaja s malim brojem omladinaca i omladinki sklonih da svoj brak uredi prema roditeljskom uzoru. Ovdje je također i najmanji broj onih koji ne znaju kako bi svoj brak uredili.

Nasuprot tome, u dalmatinskoj je regiji najveći broj onih koji se izjašnjavaju za brak prema roditeljskom uzoru. U ovoj je regiji relativno malen broj onih koji ne znaju kako bi uredili svoj obiteljski život.

Dakle s obzirom na obilježje — čuvanje tradicionalnih oblika života u braku i uvođenje suvremenih shvaćanja, na jednom se polu (tradicionalnom) nalazi Dalmacija, a na drugom se nalazi grad Zagreb kao sredina koja je u Hrvatskoj dosegla najviši stupanj koncentracije ekonomskih i kulturnih potencijala, pa otuda i dolazi do inicijativa u inovacijama. Ostale su regije na prijelazu između ova dva pola.

2. POŽELJNE OSOBINE MLADIĆA I DJEVOJKE U OČIMA PARTNERA SUPROTNOGA SPOLA

Pokušaj da se ispita kako se usmjerava suvremena omladina u pogledu izbora partnera suprotnog spola, što pri tome ona preferira, prihvaća ili uvodi kao promjenu, služi sagledavanju budućeg stanja. S tim u vezi postavili smo pitanje: — po vašem mišljenju kakve bi osobine trebao imati idealni mladić (djevojka)? Kao modalitet navedeno je po 14 osobina, a ispitanici su uz njih trebali odgovoriti sa »DA« (treba da ima), sa »NE« (nepoželjno, nije značajno) ili sa »NE ZNAM«.

Ovdje dajemo relativne frekvencije pozitivnih odgovora (tabela 2).

Uspoređujući distribuciju relativnih frekvencija odgovora mladića i djevojaka, nismo našli korelacije: stavovi kojima se rukovode mladi u izboru partnera suprotnog spola razlikuju se ovisno o spolu ispitanika, tako da neki stavovi u rang-listi mijenjaju mjesta, dok druge nalazimo na istom položaju. I mladići i djevojke ponajprije ističu da osoba suprotnoga spola treba da bude vjerna, nježna i puna ljubavi. Time se ističe preferencija emotivnih osobina partnera. Ovim zahtjevima mladići dodaju da je neophodno da djevojka bude privlačna.

Nadalje, ali s nižim relativnim frekvencijama, slijedi stav mladića kojim se naglašava potreba da je djevojka spremna na spolni odnos, i da je samostalna, te stavovi djevojaka koje ističu kako je potrebno da mladić bude sta-

Tabela 2

Poželjne osobine partnera suprotnog spola

— u % prihvaćanja

Osobine	Zagreb		Sjeverna Hrvatska		Slavonija		Lika, Kordun, Banija		Istra, Hrvatsko primorje, Gorski kotar		Dalmacija		Ukupno SR Hrvatska	
	D*	M**	D	M	D	M	D	M	D	M	D	M	D	M
Djevojka — mlada	36,6	58,8	44,0	53,6	42,1	58,8	47,5	47,4	44,7	59,1	46,3	61,6	44,1	58,7
Mladić — stariji	66,4	38,4	79,2	49,1	65,0	51,5	73,1	50,9	75,8	47,3	78,6	41,6	72,8	45,2
Privlačnost														
Imetak — dobro materijalno stanje	7,5	7,3	6,3	1,8	11,6	5,7	15,2	12,3	8,1	6,5	5,0	4,7	9,5	5,6
Manje »pameti«	7,5	1,7	3,8	1,8	11,9	1,1	11,7	5,3	4,3	3,2	4,3	1,3	7,9	1,7
Dobra obitelj	16,4	27,7	23,3	25,9	26,0	27,9	19,4	29,8	24,8	26,9	23,1	32,5	22,6	29,3
Samostalnost	57,5	77,4	44,0	54,5	35,7	55,3	32,5	38,6	39,1	58,1	33,1	49,4	38,1	56,1
Nježnost i ljubav	76,9	91,5	88,7	85,7	75,2	92,0	77,0	82,5	85,1	88,2	87,9	87,0	81,3	88,7
Spremnost na spolni odnos	36,6	32,6	61,6	34,8	47,9	42,0	49,5	29,8	54,7	31,2	63,3	39,7	52,8	37,3
Seksualno neiskustvo	29,1	36,7	13,2	28,6	23,5	35,5	21,6	22,8	14,9	38,7	12,8	37,1	19,1	35,2
Vjernost	79,9	89,3	89,9	89,3	81,4	93,1	80,6	84,2	80,7	91,4	86,5	89,9	83,1	90,3
Isti interesi	43,3	49,2	48,4	64,3	45,3	55,7	45,6	45,6	38,5	48,4	41,1	48,1	43,8	51,7
Odlučivanje — muškima														
Odlučivanje — ženama	28,4	5,1	26,4	8,9	39,2	9,2	36,7	14,0	33,5	14,0	39,1	11,2	35,4	9,9
Religioznost	13,4	13,0	11,9	16,1	20,3	13,7	16,3	12,3	12,4	18,3	12,5	21,0	15,1	16,8
Više obrazovanje	3,7	10,7	1,9	7,1	5,2	11,8	6,4	7,0	1,9	8,6	1,4	14,8	3,7	11,7

* D = djevojka u očima mladića

** M = mladić u očima djevojke

riji, samostalan i istih ili sličnih interesa. Slijedeću skupinu stavova čine zahtjevi mladića da djevojka bude mlađa, da je iz dobre obitelji, istih ili sličnih interesa, te da je samostalna, premda se gotovo jednako učestalo postavlja i zahtjev da odlučivanje bude prepušteno muškarcima. Djevojke navode potrebu da je mladić privlačan, da je iz dobre obitelji, da je spreman na spolni odnos i da ima neka seksualna iskustva.

Posljednju skupinu prema rangu čine zahtjevi mladića da je djevojka iz dobre obitelji, imućna, religiozna i seksualno neiskusna, u istoj su ovoj skupini i stavovi u vezi s obrazovanjem. Prema našim podacima, djevojke (slično kao i mladići) ne cijene osobito imovinsko stanje i religioznost; u većem broju slučajeva one ne traže da mladić ima više obrazovanje i ne pokazuju osobito sklonosti da osiguraju svoju dominaciju nad partnerom; one ne traže da im muškarac prepušta odlučivanje ili da je od njih »manje pametan«. Promatrajući ove podatke o poželjnim karakteristikama partnera suprotnoga spola, dolazimo do zaključka da je dominantna težnja k stabilnoj bračnoj zajednici. Čini se, međutim, da se osnove te stabilnosti percipiraju drugačije nego što je to ranije bio slučaj. Mladi žele zasnovati stabilnost na uzajamnim emocijama — međusobnoj ljubavi. Tradicionalni stavovi iz svijeta roditelja — prema kojima je partner trebao biti imućan i iz dobre obitelji, nalaze se na zadnjim mjestima rang-liste odgovora naših ispitanika. Umjesto toga pojavljuje se zahtjev da partner bude samostalan, pogotovo kad se radi o mladićima. Svakako je zanimljivo da ni mladići ni djevojke ne inzistiraju na religioznosti svoga partnera. Oni su u tom pogledu relativno tolerantni. Vidi se također da seksualno neiskusno nije na osobitoj cijeni. Štoviše, relativno se često ističe potreba da partner bude spreman na spolni odnos. Ipak to nema onu dimenziju koju se neki put želi pridati slobodnom seksualnom ponašanju mladih.

Nadalje, pokazuje se da su djevojke više nego muški okrenute prema tradicionalnim stavovima, što je vjerojatno posljedica jače želje za stabilnošću braka.

3. REGIONALNE RAZLIKE U STAVOVIMA O IDEALNOM PARTNERU

U pojedinim regijama, kako je i pretpostavljeno, različita je zastupljenost pojedinih stavova o poželjnim karakteristikama osobe suprotnoga spola.

a) Idealna djevojka u očima mladića

Vjernost kao poželjna karakteristika djevojke najmanje se zahtijeva na području grada Zagreba, a najčešće u sjeverohrvatskoj i dalmatinskoj regiji (ampl. var. 79,0—89,9%).

Nježnost i ljubav obilježja su koja se također najmanje traže na području grada Zagreba, u Lici, Kordunu i Baniji, a češće u sjevernoj Hrvatskoj i Dalmaciji (ampl. var. 76,9—97,7%).

Privlačnost je zahtjev koji se najmanje ističe u Slavoniji i na području grada Zagreba, a najviše u sjeverohrvatskoj i dalmatinskoj regiji (ampl. var. 65,0—79,2%).

Stav da djevojka treba da bude spremna na spolni odnos — javlja se s velikom varijacijom prema regijama (ampl. var. 36,6—63,3%). Najniže relativne frekvencije zabilježene su na području grada Zagreba, a najviše u dalmatinskoj i sjeverohrvatskoj regiji. Zahtjev da djevojka bude mlađa — naj-

manje se postavlja na području grada Zagreba a najčešće u Lici, Kordunu, Baniji i u Slavoniji (ampl. var. 32,5—57,5%). Samostalnost je, ako je suditi prema našim podacima, veoma važna osobina. Nju naročito spominju ispitanici s područja grada Zagreba, a gotovo je upola manje spominju ispitanici u Lici, Kordunu i Baniji te Dalmaciji (ampl. var. 32,5—57,5%).

Isti ili slični interesi također su važni u izboru partnera. Oni imaju najmanji značaj na području Istre, Gorskog kotara i Hrvatskog primorja, a najveći u sjevernoj Hrvatskoj (ampl. var. 38,5—48,4%). Djevojka treba, prema mišljenjima mladića, češće prepustiti odlučivanje muškarcima — izjavljuju u Slavoniji, Lici, Kordunu i Baniji, a rjeđe na području grada Zagreba (ampl. var. 28,4—39,2).

Stav da djevojka treba da je iz dobre obitelji — najjače je izražen u Slavoniji, Istri, Gorskom kotaru i Hrvatskom primorju te Dalmaciji, a najmanje na području grada Zagreba (ampl. var. 16,4—26,0%).

Seksualno neiskustvo nema za djevojku ni izdaleka takav značaj kakav mu se ponekad pridaje. Taj se zahtjev ponešto jače ističe na području grada Zagreba, a donekle i u Slavoniji, te Lici, Kordunu i Baniji, dok je gotovo nevažan u drugim regijama (ampl. var. 12,8—29,1%).

Religioznost djevojke također nije na osobitoj cijeni (ampl. var. 11,9—20,3%), premda npr. u Slavoniji taj zahtjev postavlja približno svaki peti mladić, a Lici, Kordunu i Baniji svaki šesti. Mladići očito ne žele »manje pametne« djevojke (ampl. var. 3,8—11,9%). Ipak valja primijetiti neke razlike: u sjevernoj se Hrvatskoj ravnopravnost u pogledu »pameti« jače ističe — manji broj mladića želi od sebe manje pametne djevojke, dok u Slavoniji približno svaki deveti mladić priželjkuje djevojku koja je od njega »manje pametna«. Slično je u Lici, Kordunu i Baniji. Više obrazovanje djevojke nego što ga ima mladić vjerojatno je najnepoželjnija karakteristika (ampl. var. 1,4—6,4%). U tom su pogledu, kako izgleda, najtolerantniji mladići iz Slavonije te Like, Korduna i Banije (oni, kako se čini, ne povezuju obrazovanje i »pamet«), a najmanje su tolerantni mladići u Dalmaciji, sjevernoj Hrvatskoj te Istri, Gorskom kotaru i Hrvatskom primorju.

Na osnovi ovih podataka mogu se izdvojiti dva relativno konzistentna profila.

Tradicionalni (ruralni) tip idealne djevojke karakterizira vjernost, nježnost i ljubav, te privlačnost i mladost, što treba da muškarcu pruži zadovoljstvo. Porijeklo iz dobre obitelji, imetak, religioznost i podložnost muškarcu u ovom profilu također imaju svoje mjesto. Ta se podložnost u nekim slučajevima ogleda i u zahtjevu da žena bude manje pametna, i da nema predbračno seksualno iskustvo.

Premda ne nalazimo koncentraciju svih ovih obilježja u pojedinim regijama, ipak se kao regije u kojima izbor djevojke počiva na tradicionalnim stavovima mogu izdvojiti dalmatinska te ličko-kordunsko-banijska regija.

Moderni ili urbani profil stoji nasuprot tradicionalnom profilu. Ovdje je vjernost doduše i dalje veoma važna, ali ne toliko koliko u prethodnome. Zahtjev za nježnošću i ljubavi, spremnošću na spolni odnos i privlačnošću nije posebno istaknut, kao ni zahtjev da djevojka bude mlađa. Međutim, snažno se ističe zahtjev da djevojka bude samostalna, a važno je da bude i seksualno neiskusna. Obiteljsko porijeklo nema posebnu ulogu prilikom izbora djevojke, a također se ne očekuje niti njezina podložnost muškarcu.

Ovaj profil najviše nalazimo na području grada Zagreba, premda poneku njegovu karakteristiku nalazimo i u ostalim regijama (na primjer imovinsko stanje).

b) Idealni mladić u očima djevojaka

Vjernost je karakteristika mladića koju zahtijevaju gotovo sve djevojke, ponajviše u Slavoniji, a najmanje u Lici, Kordunu i Baniji (ampl. var. 84,2—93,1%).

Nježnost i ljubav mladića također zauzimaju visoko mjesto, a relativne frekvencije prema regijama polariziraju se kao i kod prethodnog stava (ampl. var. 82,5—93,1%).

Da mladić treba da bude stariji — najmanje ističu ispitanice u Lici, Kordunu i Baniji, a najčešće u Dalmaciji (ampl. var. 47,4—61,6%). Samostalnost je vrlina koju u mladića također zahtijeva relativno velik broj djevojaka. Ovaj zahtjev najčešće ističu djevojke na području grada Zagreba, a najmanje u Lici, Kordunu i Baniji (ampl. var. 38,6—77,4%).

Da mladić treba da ima iste ili slične interese kao djevojka, češće spominju djevojke nego mladići kad govore o idealnoj djevojci. Taj stav osobito susrećemo u sjevernoj Hrvatskoj, dok je u usporedbi s drugim regijama u Lici, Kordunu i Baniji relativno manje zastupljen (ampl. var. 45,6—64,3%).

Privlačnost mladića najviše se traži u Slavoniji, a najmanje na području grada Zagreba (ampl. var. 38,4—51,5%).

Spremnost mladića na spolni odnos očekuje nešto više od jedne trećine ispitanica, i to rjeđe u Lici, Kordunu i Baniji, a češće u Slavoniji (ampl. var. 29,8—42,0%).

Na približno se istom mjestu nalazi i karakteristika koju djevojke shvaćaju kao poželjnu kod mladića — seksualno iskustvo. Slično kao i u prethodnom slučaju ovo se obilježje više cijeni u Slavoniji, a najmanje u Lici, Kordunu i Baniji (ampl. var. 22,8—38,7%).

Dobra obitelj iz koje potječe mladić važnija je za djevojke nego za mladiće. Ova je karakteristika najmanje važna u sjeverohrvatskoj regiji, a osobito važna kod djevojaka u Dalmaciji (ampl. var. 25,9—32,5%). Religioznost mladića također više zahtijevaju djevojke, nego kada je riječ o obratnom slučaju. Ova je osobina najvažnija u dalmatinskoj regiji, a najmanje u Lici, Kordunu i Baniji (ampl. var. 12,3—21,0%).

Više obrazovanje mladića karakteristika je koja je relativno najmanje na cijeni u djevojaka iz Like, Korduna i Banije, a najviše u djevojaka iz Dalmacije (ampl. var. 7,0—14,8%). Sklonost djevojaka da odlučuju, očito se ne javlja u većem broju slučajeva, ali ipak više nego drugdje ona se javlja u Lici, Kordunu i Baniji, te Istri, Gorskom kotaru i Hrvatskom primorju, a najmanje se takav zahtjev javlja u gradu Zagrebu (ampl. var. 5,1—14,0%).

Imovinsko stanje nije osobito važna osobina. Ono je najmanje važno u sjevernoj Hrvatskoj, a osobito se ističe u gradu Zagrebu (ampl. var. 1,8—7,3%).

Zahtjev da mladić bude »manje pametan« najviše je rasprostranjen u ispitanica iz Like, Korduna i Banije, a najmanje u ispitanica iz Slavonije — gdje su zahtjevi za takvom osebinom mladića samo izuzetna pojava (ampl. var. 1,1—5,3%).

Na osnovi ovoga pregleda može se ponajprije primijetiti da djevojke, slično kao i mladići, preferiraju stabilnu vezu s osobom suprotnoga spola, vjernost, nježnost i ljubav. Međutim, za razliku od mladića, hedonistička orijentacija kod djevojaka nije toliko izražena (privlačnost i spremnost na spolni odnos), premda nije niti bez značenja, pogotovo u pojedinim regijama (npr. Slavonija). Također treba imati u vidu i pojavu koja proizlazi iz naglog raskida s tradicionalnim odnosima u obitelji (Lika, Kordun, Banija), a koja se manifestira kroz tendenciju uspostavljanja dominacije osoba ženskoga spola (da žena odlučuje, da muškarac bude manje »pаметan«).

Profili stavova mladića i djevojaka, premda u ponečemu nalazimo slagane, nisu identični: oni nisu lice i naličje istoga sistema vrijednosti. No, ipak se i kod djevojaka izdvajaju dva profila.

Tradicionalni (ruralni) profil nalazimo u dalmatinskoj regiji. U tom se profilu posebno ističe potreba da mladić bude stariji, da je iz dobre obitelji, da je religiozan i da ima višu naobrazbu.

Urbani (moderni) profil najjasnije je izražen na području grada Zagreba. U ovom je profilu istaknuto imovinsko stanje mladića, njegova samostalnost i potreba da je stariji, dok se seksualno iskustvo tolerira.

Sada ćemo za svaku regiju izdvojiti one poželjne osobine mladića i djevojaka koje se u relativno najvećem ili najmanjem broju prihvaćaju.

Zagreb. Samostalnost je osobito cijenjena vrlina kako kod mladića tako i kod djevojaka. Na ovom području mladići osobito cijene seksualno neiskustvo djevojaka, a toleriraju njihovo više obrazovanje. Za mladiće nije osobito važno da li je djevojka mlađa i da li je iz dobre obitelji, a na emotivnim osobinama kao osnovi za uspostavljanje veze s osobom suprotnog spola — posebno ne inzistiraju.

Sjeverna Hrvatska. Na ovom području mladićima je važno da djevojka bude privlačna, vjerna i istih interesa, dok djevojke posebno inzistiraju na istovjetnosti interesa. Mladićima nije značajna religioznost djevojke i ne inzistiraju na svom dominantnom položaju u obitelji. U usporedbi s drugim regijama, djevojkama na ovom području nije osobito važno imovinsko stanje mladića i njegovo porijeklo.

Slavonija. Za mladića u Slavoniji osobito je važno da djevojka potječe iz dobre obitelji, da je religiozna, da je manje »pаметna« od njega, te da odlučivanje prepušta muškarcu. Djevojke međutim preferiraju privlačnost mladića i njegovu spremnost na spolni odnos. S druge strane, privlačnost djevojke za mladića nije od osobite važnosti, dok djevojke izražavaju nesklonost prema partneru koji ima manje »pаметi«.

Lika, Kordun, Banija. Dobro materijalno stanje podjednako je važno kako za mladiće tako i za djevojke. Posebno se ističe stav djevojaka da na neki način osiguraju svoj povoljniji položaj u odnosu na muškarce. Ovo se ističe na osnovi izraženih stavova da muškarac ima manje »pаметi«, da se osobito ne cijeni više obrazovanje mladića, te da muškarac ne treba biti stariji.

Zanimljivo je da prema frekvencijama prihvaćanja pojedinih stavova o osobinama mladića u odnosu na druge regije, ovdje nalazimo najniže frekvencije za karakteristike kao što su samostalnost, nježnost i ljubav, spremnost na spolni odnos, seksualno neiskustvo, vjernost i istovjetnost interesa. Kao

što djevojke relativno malo cijene samostalnost mladića, tako i mladići cijene samostalnost djevojaka.

Istra, Gorski kotar, Hrvatsko primorje. Prema stavovima koji se osobito ističu kod ispitanika, zabilježili smo da je ovo regija s najmanje ekstremnih stavova. Ovdje se osobito ističu dvije osobine mladića, koje otkrivaju tendenciju napuštanja tradicionalne uloge muškarca: seksualno neiskustvo i težnja da se odlučivanje prepusti ženama. S druge strane mladići ne žele djevojke s manje »pameti« i manje ističu potrebu da sa djevojkama nađu iste interese.

Dalmacija. U ovoj regiji mladići priželjkuju ponajprije da je djevojka nježna i puna ljubavi, spremna na spolni odnos, te da muškarcima prepusti odlučivanje. Mladićima dalmatinske regije nije osobito važno imovinsko stanje djevojke, nije im važno ranije seksualno iskustvo, oni ne žele djevojkama s »manje pameti«, ali niti ni djevojkama višeg obrazovanja. Djevojkama je opet stalo do toga da mladić bude stariji, iz dobre obitelji, višeg obrazovanja, vjeran i religiozan.

* * *

Izvođenje širih zaključaka na osnovi ovih podataka svakako je preuranjeno. Previše je toga nedorečenoga i premalo analiziranoga. No razlike koje smo istakli između pojedinih područja i vrsta ispitanika mogu poslužiti kao eventualan hipotetski okvir za intenzivnije istraživanje.

Summary

REGIONAL DIFFERENCES IN SELECTING PARTNERS OF THE OPPOSITE SEX

Based on results from a survey, the author analyzes the attitudes of the high school age group in SR Croatia to the selection of a partner from the opposite sex. Special attention is given to the regional differences which are apparent in these attitudes. Answers to questions about the youth's attitudes towards marriage using their parents as examples, and the youth's attitudes about certain characteristics sought in the opposite sex are discussed.

Differences in sex and regions were considered when attitudes towards marriage using their parents as examples were evaluated. The girls idealize their parent's marriage more than the boys, when thinking about their future marriage. This can be explained by the traditional position of the woman in marriage and her interest in maintaining a stable marital union. Analysis of regional differences indicated two types of attitudes: urban (modern) which are characteristic for the Zagreb region, and traditional (rural) which are characteristic for the Dalmatian region.

Attitudes about characteristics sought in the partner of the opposite sex polarized in a similar way.

The young prefer a relationship built on mutual emotional contact to ensure the stability of relations between the sexes.

The results also showed that readiness for sexual relations is not obligatory as is thought to be from the literature written about the sexual behaviour of the young.

The young tend to prefer independence as a trait in a partner, which is specially emphasized in the urban type of behaviour. Coming from a good family, financial status, and religion in general are not particularly important.

The attitudes of the traditional type indicated that the girl should be younger and attractive, while the boy older. Here the financial status and coming from a

good family is important as is religion. The boy demands submissiveness from the girl, and she tolerates his attitude.

The modern type, as mentioned, seeks independence as a quality. It is important that the girl as a partner is sexually inexperienced, while the boy should come from a good family, be older and already educated.

The results presented may serve as a base for presenting a hypothesis in more extensive research.

Резюме

РЕГИОНАЛЬНЫЕ РАЗНОГЛАСИЯ В ВЫБОРЕ ПАРТНЕРА ДРУГОГО ПОЛА

На основе результатов анкеты автор анализирует позиции молодежи средних школ в СР Хорватии относительно выбора партнера другого пола. Особое внимание уделено региональным разногласиям вскрывающиеся в этих позициях. Рассмотрены результаты ответов на вопросы касательно: 1) отношения молодежи к браку по примеру родителей и 2) желательных качеств требуемые молодежью от партнера другого пола.

В позициях молодежи стремящейся к осуществлению брака по примеру родителей отмечены разногласия по отношению к полу и району. Предрасположение вступить в брак по примеру родителей чаще отмечается у девушек. Это явление можно объяснить традиционным положением женщины в браке и ее стремлением создать стабильную брачную связь. Анализ региональных разногласий в этих позициях раскрывает два типа: городской (современный) — типичный для загребского района и традиционный (сельский) — характерный для далматинского района.

Позиции молодежи в отношении желательных качеств у партнеров другого пола поляризуются подобным образом.

Молодые люди предпочитают взаимную эмоциональную связь которая должна укрепить и обеспечить стабильность отношений между полами.

Результаты показывают что готовность к половым отношениям не является требованием в такой степени в какой это можно ожидать, учитывая все что написано о сексуальному поведению молодежи.

Молодые предпочитают самостоятельность в выборе партнера, что особенно выражено у городского типа поведения. Происхождение из хорошей семьи, благосостояние и религиозность не очень высоко ценятся молодыми.

По позициям традиционного типа девушки должны быть привлекательными и молодыми а юноши — старше. В этом случае благосостояние и хорошее происхождение а также и религиозность признаются. Молодые люди требуют подчиненности жены, а девушки принимается такое отношение.

Для современного типа, как уже сказано, отличительной особенностью является самостоятельность. В партнеры выбираются сексуально неопытные девушки, а между юношами предпочитают молодые люди из хорошей семьи, старше и более образованные.

Приведенные результаты в первую очередь могут послужить основой для гипотеза в более усиленных исследованиях.